

Oikeusministeriölle

ASIA Lausuntopyyntö; Arviomuistio *Raiskausrikosten lainsäädännölliset muutostarpeet*. Oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 25/2012.

VIITE OM/15/41/2011

LAUSUNTO

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on vaikuttaa yhteiskunnalliseen päätöksentekoon siten, että lapsen oikeudet ja etu toteutuvat mm. lainsäädännössä. Työn pohjana on YK:n lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus.

YK-sopimuksen 34 artiklan mukaan lapsella on oikeus suojeluun kaikilta seksuaalisen riiston ja hyväksikäytön muodoilta. Artiklan 3 mukaan kaikissa lainsäädäntöelinten toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

Arviomuistion ehdotukset

Arviomuistiossa suositellaan jatkovalmisteluun useita rikoslain 20 lukua eli raiskausrikoksia koskevia muutostarpeita. Muistiossa on arvioitu laajasti lainsäädännön nykytilaa, vertailtu sitä kansainvälisesti sekä hyödynnetty uusinta tutkimustietoa.

Muistio ehdottaa mm. että alle 18-vuotiaan henkilön raiskaus olisi jatkossa määritelmän mukaisesti aina törkeä raiskaus. Osa seksuaalisena hyväksikäyttönä nykyisin rangaistavia tekoja siirrettäisiin raiskausrikoksiksi Tämä koskisi nykyisen rikoslain 20 luvun 5 §:n 2 kohdan rikoksia, joissa uhrina on alle 18-vuotias henkilö, jonka kypsyttömyyttä ja ikää tekijä törkeästi väärinkäyttää. Nämä molemmat muutokset kiristäisivät rikoksista annettavia rangaistuksia.

Lapsiasiavaltuutetun arvio muutosehdotuksista

Lapsiasiavaltuutettu pitää ehdotettuja muutoksia raiskausrikoksia koskevaan lainsäädäntöön perusteltuina, tärkeinä ja lapsen ihmisoikeuksia vahvistavina. Lapsiasiavaltuutettu on seurannut tyytyväisyydellä sitä, että lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten osalta lainsäädäntö on viime vuosina jo aiemmin kiristynyt, kun Suomi liittyi Euroopan neuvoston ns. Lanzaroten sopimukseen. Tämä on osoittanut entistä vahvempaa yhteiskunnallista tukea tekojen tuomittavuudelle ja rikosten ehkäisemiselle.

Arviomuistion ehdotukset liittyvät osittain kaikkien lasten ja osittain joko 16–17 - vuotiaiden lasten tai alle 16-vuotiaiden lasten oikeuksiin. Rikoslain 20 luvun 5 §:n sisältämien tekojen (seksuaalisen hyväksikäytön uhrin kypsymättömyyden törkeä väärinkäyttö) siirtäminen rikoslain 1 §:n mukaisten raiskausrikosten alle olisi omiaan vahvistamaan erityisesti 16- 17-vuotiaiden lasten seksuaalisen itsemääräämisoikeuden suojaa. Sama koskee ehdotusta, jonka mukaan rikoslain 20 luvun 2 §:n kvalifiointiperusteisiin lisätään kohta, jonka mukaan raiskauksen kohdistuminen lapseen tekee teosta törkeän. Toki myös muut 1-3 §:n mukaisiin raiskausrikoksiin liittyvät ehdotukset vaikuttavat myös alaikäisiin kohdistuneiden seksuaalirikosten seurauksiin.

Muistiossa on arvioitu myös kysymystä siitä, tulisiko seksuaalista suojaikärajaa nuorempaan lapseen kohdistunutta sukupuoliyhteyttä koskeva rikos nimetä lapsenraiskaukseksi. Asia on ollut esillä tutkimuksessa ja julkisessa keskustelussa liittyen muiden maiden lainsäädäntöön. Arviomuistiossa ei muutosta ehdoteta tehtäväksi, koska käytännön rangaistavuuden osalta ei ole tähän tarvetta vaan muutos koskisi lähinnä nimikettä.

Vuonna 2011 voimaan tulleet muutokset 20 luvun 6-7 §:iin ankaroitivat jo niitä lapsen seksuaalisen hyväksikäytön tilanteita, joihin sisältyy sukupuoliyhteys. Lisäksi muistiossa tuodaan esille mahdollisuus tuomita rikoksen tekijä kahdesta rikoksesta eli lapsen seksuaalisen hyväksikäytön lisäksi raiskauksesta tai törkeästä raiskauksesta.

Lapsiasiavaltuutettu on arviomuistion laatijan kanssa samaa mieltä siitä, että pelkkä rikosnimikkeen muuttaminen ei ole ainakaan tällä hetkellä tarkoituksenmukaista ottaen huomioon, että 6-7§:iin viime vuonna tapahtuneiden muutosten seurauksia käytännössä ei ole vielä kartoitettu. Teon paheksuttavuuden suhteen on merkitystä nimikkeen lisäksi monella muulla seikalla, varsinkin rangaistusasteikon ankaruudella ja rangaistusasteikon käytöllä. Tämän vuoksi esim. juuri tuomareiden ja syyttäjien koulutuksella ja ohjeistuksella on suuri käytännön merkitys. Lapsiasiavaltuutettu onkin useissa aikaisemmissa yhteyksissä tuonut esille tarpeen kouluttaa näitä ammattiryhmiä lapsiin kohdistuneiden rikosten erityisluonteesta ja yleisesti lasten kohtelusta tuomioistuinprosesseissa.

Jyväskylässä 21.6.2012

Maria Kaisa Aula
Lapsiasiavaltuutettu

Jaana Tervo
Lakimies